

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:23.09.2020 ✓Accepted/Kabul:20.11.2020

DOI:10.30794/pausbed.799102

Araştırma Makalesi/ Research Article

Uyaniker, F. (2021). "Türk Deniz Kuvvetlerinde Bir Tören Geleneğinin Başlaması: Barbaros Günü'nden Deniz Kuvvetleri Günü'ne" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 45, Denizli, ss. 185-198.

TÜRK DENİZ KUVVETLERİNDE BİR TÖREN GELENEĞİNİN BAŞLAMASI: BARBAROS GÜNÜ'NDEN DENİZ KUVVETLERİ GÜNÜ'NE

Ferdi UYANIKER*

Öz

Bu makale, Osmanlı Döneminin en önemli deniz savaşlarından olan Preveze Deniz Zaferinin yıl dönümlerinin, önce Barbaros Günü daha sonra Donanma Günü isimleri altında kutlanmaya başlanması süreci hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Uzun yıllar bir tören ile anılmamış olan Preveze Deniz Zaferinin bir tören çerçevesinde kutlanmaya başlaması süreci, gazeteci, bürokrat, spor kulübü başkanı ve milletvekili kimlikleriyle ön plana çıkan Abidin Daver'in askeri ve sivil bürokrasinin üst seviyelerindeki yakın çevresini ikna etmesiyle başlamıştır. Bu kapsamda ilk tören, Preveze Deniz Zaferinin 400. yıl dönümünde 27 Eylül 1938 tarihinde Barbaros Günü adı altında kutlanmıştır. Ancak Abidin Daver, bu törenin bir haftaya yayılacak etkinliklerle Donanma Haftası adı altında kutlanması yönünde girişimlerde bulunmuştur. Fakat bu girişimler başarılı olmamış, sadece törenin adı 1948 tarihinde Donanma Günü'ne dönüştürülmüştür. Bu isim altında 1963 senesine kadar kutlanan tören, 1964 yılından itibaren Deniz Kuvvetleri Günü adı altında kutlanmaya başlamış olup, bu gelenek günümüzde de devam ettirilmiştir. Bu çalışmada bahsi geçen süreç, dönemin arşiv belgeleri ve gazeteleri eşliğinde değerlendirilerek analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Preveze Deniz Zaferi, Barbaros Hayreddin Paşa, Barbaros Günü, Donanma Günü, Deniz Kuvvetleri Günü.*

THE BEGINNING OF A CEREMONIAL TRADITION IN THE TURKISH NAVAL FORCES: FROM BARBAROSSA COMMEMORATION DAY TO NAVAL DAY CELEBRATIONS

Abstract

This article aims to give information about the process of celebrating the anniversary of the Preveze Naval Victory, one of the most important naval battles of the Ottoman period, first recognized as "Barbarossa Commemoration Day" and then "Naval Day". The process of celebrating the Preveze Naval Victory, which had not been mentioned as a ceremony for many years, started with the conviction of Abidin Daver, who came to the fore with the identity of journalist, bureaucrat, sports club president and deputy, to his close circle at the upper levels of the military and civil bureaucracy. In this context, the first ceremony was celebrated under the name of "Barbarossa Commemoration Day" on September 27, 1938, on the 400th anniversary of the Naval Victory of Preveze. However, Abidin Daver made attempts to celebrate this ceremony under the name of "Naval Week" with events that would spread over a week. However, these attempts were not successful, only the name of the ceremony was changed to "Naval Day" in 1948. The ceremony, which was celebrated under this name until 1963, started to be celebrated under the name of "Naval Forces Day" since 1964, and this tradition continues today. The process mentioned in this study was evaluated and analyzed using archive documents and newspapers of the period.

Keywords: *Preveze Naval Victory, Barbarossa Kheireddin Pasha, Barbarossa Commemoration Day, Naval Day, Naval Forces Day*

* Dr. Öğ. Alb., Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi Deniz Harp Okulu Dekanlığı, İSTANBUL.
e-posta: fuyaniker@dho.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-8587-1539>)

Giriş

Tarihinin başlangıcından itibaren insanlar, dünyayı anlayıp algılayabildikleri ölçüde, doğa olayları karşısında dini düşünsel altyapılar ile çeşitli ritüeller sergiledi. Bu davranış biçimleri ilk törensel uygulamalardı. Yapılan araştırmalara göre törensel uygulamaların doğuşu, 50.000 sene kadar önce oldu. Zaman içerisinde tören olgusu, yerleşik hayata geçiş ile birlikte toplulukların oluşumu, medeniyetin gelişimi ve süreç içerisinde öğrenilen bilgilere bağlı olarak bir toplumdaki başka bir topluma farklı bir gelişim çizgisi seyretti (Childe 1974: 74).

Bir toplulukta, üyelerin belirli bir olayı, kişi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve önemini güçlendirmesi amacıyla düzenlenen hareket dizisi ve merasim şeklinde tanımlanabilecek tören kavramı (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük-2: 1489), ulus devletlerin doğuşu ile algısal olarak büyük bir değişim geçirdi. Artık törenin ayin yani dini/insanüstü ile olan ilişkisi yerine ulusal değerler girmeye başladı. Ebetteki bu süreç Reform, Rönesans ve en nihayet Fransız İhtilali ile doruk noktasına ulaştı. Artık ulus devletler vardı ve bu devletlerin kendilerine bağlı yeni vatandaşlara gereksinimi doğdu. Devletlerin bu ihtiyacı da, ulusal/millî tören anlayışının çıkmasına neden oldu. Dolayısıyla törenlere, artık millî bir vazife yüklendi (Hobsbawm 1995: 1-2, Anderson 1995: 2).

Türk tarihine bakıldığında ise törenler, çok çeşitli aşamalardan geçerek günümüze kadar geldi. Türk Devletlerinde kültürel zenginliklerin en önemli öğelerinden biri olarak, tarihi süreç içerisinde birbirinden değişik törenlerin icra edildiği/edilmekte olduğu görüldü. Bu törenler/bayramlar arasında Nevruz, Toy Töreni, Cülus Töreni, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Evlilik Töreni, Sunnet Töreni, Beşik Alayı, Cenaze Töreni gibi törenler/bayramlar sayılabilir (Faroqhi 1997: 185, Koca 2012: 270-272, Ertuğ 1999). Bu törenler/bayramlar, ağırlıklı olarak dini kaynaklı ritüellerdi. Bununla beraber Türklerde inanç temelli bayramların yanında, ulusal bayramların ortaya çıkması için Osmanlı Devleti'nin yıkılış dönemini beklemek gerekti. Fransız İhtilali'nden sonra artan millileşme hareketine dur demek anlayışıyla ve Osmanlıyı bir arada tutmak kaygısıyla yeni bir Osmanlı Devleti düşüncesinden hareket edilerek, millî bayramların kutlanmaya başlandığı görüldü. İlk ulusal bayramın ortaya çıkışı, II. Meşrutiyet'in ilan edildiği günün İy-d-i Millî adıyla ulusal bayram olarak kabul edilmesiyle oldu. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin kabul edip kutladığı bayramlar arasında; İstiklal-i Osmani ile İdman Bayramı da sayılabilir. Cumhuriyetin ilanı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ile ise 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı adı altında ulusal bayramlar kutlanmaya başladı. Bununla beraber millî bayramlar arasına katılan son bayram ise bir grup asker tarafından 15 Temmuz 2016 günü başlatılan darbe girişiminin bastırılmasından sonra, ilki 15 Temmuz 2017 tarihinde kutlanan Demokrasi ve Millî Birlik Günü oldu (Taş 1992: 352-362, Alkan 2011: 30-41, Akbayrak 1987: 31-38, Şahingöz 1999: 194-201, Tuncer 1999: 12-14, Balcıoğlu 1997: 139-162, Uzun 2009: 128-141).

Bahsi geçen törenlerin yanı sıra Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde büyük tarihi olayların/zaferlerin anıldığı törenler de kutlanmıştır. Bu törenler kazanılan zaferlerin yıl dönümünde kutlanarak, yeni nesil askerlere geçmiş zaferlerin hatırlatılması, uygulanan savaş taktiklerinin öğretilmesi ve günümüze ait çıkarımlar yapılarak, dersler verilmesi amaçlanmaktadır. Her yıl düzenli olarak kutlanan bu törenlere örnek vermek gerekirse; Çanakkale Cephesinde kazanılan büyük zafere izafeten kutlanan 18 Mart Çanakkale Zaferi ile 4 Nisan 1953 tarihinde Çanakkale'de Nara burnu önünde İsveç bandıralı Naboland şilebiyle çarpışarak batan Dumlupınar denizaltısındaki 81 şehidi anmak için yapılan 4 Nisan Deniz Şehitlerini Anma Günü töreni gibi törenler sayılabilir.

Yine bu törenlerin arasında belirtilmesi gereken bir diğer tören de Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı askeri birliklerde her 27 Eylül'de icra edilen Preveze Deniz Zaferi için yapılan anma törenidir. İlki, zaferin 400. yıl dönümü olan 1938 tarihinde yapılan tören, 1948 yılında Donanma Günü adı altında kutlanmaya başlamıştır. Bu tören günümüzde ise halen Deniz Kuvvetleri Günü adı altında kutlanmaya devam etmektedir.

1. Preveze Deniz Zaferinin Yıl Dönümlerinin “Barbaros Günü” İsmiyle Kutlanmaya Başlanması

Preveze Deniz Zaferi 27 Eylül 1538 tarihinde Barbaros'un komutası altındaki Osmanlı Donanması tarafından kazanıldıktan sonra Türk deniz harp tarihindeki şerefli yerini aldı. Ancak bu büyük zaferin yıl dönümleri çok uzun yıllar boyunca bir tören ile anılmadı. Preveze Deniz Zaferi ve Barbaros Hayrettin Paşa hakkında yapılan küçük çaplı tek anma faaliyeti, 1930 yılında hayatını kaybeden ve ihtifalci lakabıyla anılan Mehmed Ziyâ Bey'in tertiplendiği toplantılarda yapıldı. Mehmed Ziyâ Bey, Türk Milletinin ardı ardına yaşanan savaşlar nedeniyle çöken moralinin

yerine gelmesi ve kaybettiği güveni kazanması maksadıyla, geçmişte yaşayan tarihi büyüklerin ve kazanılan zaferlerin törenler tertiplenerek anılmasının büyük katkı sağlayacağına inanıyordu (Eyice 2012: 559-560). Zaferin yıl dönümlerinde içinde devlet erkânının yer aldığı kapsamlı anma törenleri icra edilmesi uygulaması 1938 yılında başladı. 1938 yılı, zaferin 400. yıl dönümüydü. Bu nedenle bu büyük deniz zaferinin kapsamlı bir törenle anılması fikrini, sürekli olarak donanma ve denizcilik meseleleri üzerine yazılar yazan ve Sivil Amiral (Malkoç 2015: 316) lakabıyla da anılan uzun yıllar gazetecilik, yazarlık ve milletvekilliği yapmış olan Abidin Daver ortaya attı.

Abidin Daver yaşamı boyunca Türk Denizciliği (Daver 1947), Barbaros Hayreddin Paşa (Daver 1953), Deniz (Daver 1932a), Gemi (Daver 1932b) ve Deniz Kahramanlarının Hakiki Hikayeleri isimlerinde eserler ve konusu deniz ve donanma olan sayısız köşe yazısı kaleme aldı. Yazdığı bu eserleriyle, devlet yetkilileri ve sivil halkın donanma ve deniz konularına ilgilerini çekmek ve denizcilik meselesinin ne kadar hayati bir mesele olduğunu vurgulamak istedi. Bu çalışmalarında Türk deniz tarihini anlatarak öncelikle deniz tarihine olan merakı yükseltmek ve bilgilendirmekle işe başladı. Türk tarihini evrelere ayırarak yazdığı yazılar ve kitaplarda Türk Denizciliğinin nasıl yükselip nasıl gerilediğini açık ve sade bir dil ile okuyucularına aktardı. Yazılarında ayrıca tarihsel verilerin yanında Türk askeri ve sivil denizciliğinin güncel sorunlarına da ışık tuttu. Özellikle hayatta olduğu periyotta satın alınan askeri ve sivil gemilerin hangi tip ve ebatlarda olması gerektiği ile ilgili teknik verileri de içeren ayrıntılı yorumlara yer verdi. Bununla beraber, Cumhuriyet döneminde izlenen donanma ve sivil denizcilikle ilgili stratejiye ait öneri ve eleştirilerde bulundu.

Daver, kurduğu ikili ilişkilerle de ön planda yer almasını bildi. Gazetecilik mesleği ve Galatasaray Spor Kulübü başkanlığı, kişilerle samimi ilişkiler kurabilme özelliğiyle birleşince, Türk siyaseti ve sosyetesinden elit ve çok geniş bir çevre edindi. Ayrıca dönemin Türk Deniz Kuvvetlerinde görevli yüksek rütbeli subayları ile de samimi dostluklar geliştirdi. Yıllarca kafasında bir fikir olarak taşıdığı Preveze Deniz Zaferi'nin yıl dönümünün kapsamlı bir tören ile anılması fikrini, kurduğu bu dostluklar sayesinde hayata geçirme imkânı elde etti. Bu fikri ilk olarak dönemin Donanma Komutanı Tümamiral Mehmet Şükür Okan'a kabul ettirdi. Donanma Komutanı tarafından kabul gören bu fikir, bizzat Abidin Daver tarafından Başbakan Celal Bayar'a iletildi. Başbakan Celal Bayar da Barbaros Günü adıyla her sene tekrarlanması istenilen tören fikrini benimsedi (Cumhuriyet: 28 Eylül 1939, Cumhuriyet: 27 Eylül 1947). Son olarak tören fikri, çağdaş bir Türkiye'ye ulaşıp ulaşılmadığının ölçütünün denizcilik ve donanmada gelinen nokta olduğunu düşünen ve donanma işlerini daima ön planda tutan Cumhurbaşkanı Atatürk tarafından da kabul edildi. Böylelikle 1938 yılında Türk tarihinde bir ilk olarak Preveze Deniz Zaferi'nin yıl dönümünün Barbaros Günü adıyla bir tören şeklinde kutlanması kararlaştırılmış oldu. Abidin Daver'in kafasında oluşan fikrin Deniz Kuvvetleri camiasınca benimsenmesi ve Atatürk tarafından da kabul edilmesinde, zaferin 400. yıl dönümü olmasının da etkisi bulunmaktaydı.

Barbaros Günü törenlerinin yapılması kararı alınca İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ'ın direktifleri doğrultusunda ilk olarak Beşiktaş Meydanı ve Barbaros'un türbesi çevresinin düzenlenmesi için imar projesi hazırlandı ve çalışmalara 1937 yılı içinde başlandı. İlk olarak İstanbul Belediyesi bütçesinden 50.000 Türk Lirasına yakın bir para tahsis edildi. İmar projesi kapsamında türbenin yeni sahasının 100 metre uzunluğunda olması, ayrıca önünde denize kadar uzanacak ve genişliği 16 metre olacak yeni bir rıhtım yolu bulunması kararlaştırıldı. İlaveten vapur iskelesinden itibaren 9 kilometre uzunluğundaki bir yolun doğruca tramvay caddesine çıkması ve yeni rıhtım üzerinde aynı caddeye çıkan yolların bulunması sağlanacaktı. Yine imar planı çerçevesinde Mimar Sinan'ın kıymetli eserlerinden biri olan Kaptan Atik Sinan Paşa Camii'nin bulunduğu bölgeye de hükümet binası, belediye binası, maliye ve zabıta binaları inşa edilecekti. Son olarak türbenin hemen yanına, tarihi eski Türk kadırgaları, gemi malzeme ve eşyalarının sergilenebileceği bir deniz müzesinin inşası da kararlaştırıldı.

İstanbul Valiliği ve Belediyesi tarafından hazırlanan ve 1937 tarihinde uygulama safhasına geçilen imar projesi, oldukça kapsamlı bir projeydi. Planlanan işlerin büyük çoğunluğunun ilk Barbaros Günü töreninin yapılacağı 1938 yılına yetiştirilmesi mümkün değildi. Bu sebeple plan çeşitli safhalara ayrılarak uygulanmaya başladı. Plan kapsamında ilk iş olarak Barbaros Hayreddin Paşa'nın türbesi ve türbenin çevresinin peyzaj düzenlemesi yapıldı. Zira uzun senelerce türbe bakımsız kalmış, civarına garip ve biçimsiz binalar yapılmış, türbe görünmeyecek bir hale gelmişti. Ayrıca II.Abdülhamid devri paşalarından Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın türbesi de Barbaros'un türbesinin çok yakınına inşa edilmişti. Bir ara Meşrutiyet döneminde bölgede düzenleme yapılmak istense de bu mümkün olmamıştı. Düzenlemeler kapsamında Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın türbesi Yahya Efendi Dergâhı'na

nakledildi. Barbaros'un türbesinin etrafında bulunan diğer mezarlar tanzim edilerek ağaçların etrafına bordur taşları döşendi (Ertuğrul 1992: 68, Kurun: 27 Eylül 1938, Yeni Sabah: 28 Eylül 1938).

İmar projesi kapsamında yapılacak işlerin birinci kısmı tamamlanarak, ilk Barbaros Günü töreni 27 Eylül 1938 tarihinde Beşiktaş'ta bulunan Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi önünde yapıldı. 27 Eylül sabahının erken saatlerinde Beşiktaş istikametine giden yollar trafiğe kapatıldı. Saat 08:30'da Yedek Subay Okulu, üniversite öğrencileri, Deniz Harp Okulu ve Deniz Erbaş Hazırlama Ortaokulu öğrencileri, Deniz Ticaret Mektebi öğrencileri, Deniz Lisesi ve Kuleli Askeri Lisesi öğrencileri, kız ve erkeklerden oluşan izci grupları, Deniz Erat Talim Taburu askerleri, bir piyade taburu, Denizbank Çırak Mektebi öğrencileri, Denizbank Tersane işçileri ve Cumhuriyet Halk Partisi teşekkülleri tören alanına gelerek tramvay yolunun iki tarafında kendilerine ayrılan kısımda yerlerini aldı. Bu sırada çevrede bulunan tüm resmi ve sivil binalar bayraklarla donatılmıştı (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938).

İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ, Tümgeneral Osman Tufan, İstanbul Üniversitesi Rektörü Cemil Bilsel, Marmara Üssü Bahri ve Kocaeli Müstahkem Mevki Komutan Vekili Tuğamiral Hulusi Gökdalay, İhtiyat Filo Komutanı Albay Ertuğrul Ertuğrul, İstanbul ve İzmit'te görevli yüksek rütbeli subaylar, Türk Tarih Kurumu temsilcisi, Hava Kuvvetleri temsilcileri ve Şehir Meclisi ile Vilayet Daimi Encümeni üyeleri saat 09:50'de tören alanına geldi. Deniz Harp Okulu ve Hamidiye kruvazöründen birer manga asker Donanma Bandosı ile türbenin karşısında mevki aldı. Törene saat 10:00'da Hamidiye kruvazöründen yapılan top atışı ile başladı. Top atışını müteakip limanda bulunan bütün deniz vasıtaları düdükle çalmaya başladı. Bu sırada Hamidiye kruvazörü 19 pare top atışı gerçekleştirdi. Ardından Donanma Bandosı İstiklal Marşı'nı çaldı. Bu esnada türbe kapısındaki direğe Türk Bayrağı çekildi. Türbe kapısının iki tarafında Barbaros dönemi kıyafetleri ile iki azab askeri duruyordu. Marşın bitimini müteakip törene katılan tüm teşekküller tarafından türbeye çelenkler sunuldu. Çelenklerin sunulmasından sonra Deniz Harp Okulu öğrencilerinden oluşan manga tarafından havaya 3 el saygı atışı yapıldı ve 1 dakikalık saygı duruşu icra edildi (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Aydın: 28 Eylül 1938, Kurun: 28 Eylül 1938, Yeni Asır: 28 Eylül 1938).

Törenin bundan sonraki kısmında günün anlam ve önemini belirten konuşmalara geçildi. İlk konuşmayı yapan İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ *"Önümüzde, yapılmasını gurur ve istiğna ile fakat bihakkin bekleyen çok önemli bir vazife var. Bu vazife, Türk Milletine ve Türk vatanına ölçsüz yararlılıklar gösteren, milli tarihimizi efsaneler derecesine yükseltmiş yepyeni ve yığın yığın mefahirle dolduran büyük adama, örneksiz, eşsiz Türk amiralinin karşı yerden göğe kadar hak ettiği milli kadirşinaslık borcumuzdur. Yıllar ve yıllardır, üzerine dikkatimizi ve kıymet bilen himmetimizi çevirmediğimiz için omuzlarımızda büyük milli bir günah ve ayıp gibi duran bu çok mühim borcu bugün millet adına ödemekle bu ağır yükten kurtuluyor, ferahlıyoruz."* dedi. İlâveten *"Temsil ettiği hükümet rejiminin karakterine sadakatle bağlı Başvekil Celal Bayar, şimdiye kadar büyük Barbaros'un varlığı etrafına çöken ihmal ve nisyanın devam etmesine tahammül edememiş, müşarünileyhin şerefiyle mütenasip bir kutlama emretmiştir."* diyerek yapılan törenin tarihi kıymetini ortaya koydu (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Son Posta: 28 Eylül 1938; Ulus: 28 Eylül 1938).

Vali Üstündağ'ın konuşmasını Deniz Kuvvetleri adına konuşan Teğmen Hüseyin Önel'in konuşması takip etti. Müteakiben kürsüye o tarihlerde Cumhuriyet gazetesi Yazı İşleri Müdürü olan Abidin Daver geldi ve Barbaros'un Türk deniz harp tarihindeki müstesna yerini ifade eden bir konuşma yaptı. (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Halkın Sesi: 28 Eylül 1938).

Abidin Daver'in konuşmasından sonra Vali Üstündağ tören mangasını selamladı. Ardından törende bulunan Deniz Harp Okulu, Deniz Lisesi ve Deniz Erbaş Hazırlama Ortaokulu öğrencileri, diğer okulların öğrencileri ile tören kıtası, Gümüşsuyu yolu ile Donanma Bandosı eşliğinde Taksim Cumhuriyet Anıtı'na çelenk koymaya gitti. Barbaros'un türbesinde kalan vali ve üst düzey zevat, Beşiktaş vapur iskelesinde donanma tarafından hazırlanan motorlarla tören için görevlendirilmiş Beşiktaş önünde demirli bulunan Hamidiye kruvazörüne geçti. Davetlilerin Hamidiye kruvazörüne geçmesiyle törenin denizde icra edilecek kısmı başladı (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Halkın Sesi: 28 Eylül 1938, Son Posta: 28 Eylül 1938, Ulus: 28 Eylül 1938, s.1-7).

Törene riyaset eden Vali Üstündağ ve Donanma Komutanı Tümamiral Okan Hamidiye kruvazörüne geçtikten bir müddet sonra denizdeki geçit töreni başladı. Geçit töreninde gemiler, yapılan plan uyarınca Hamidiye kruvazörü ile Barbaros'un türbesinin arasından geçti. Bu sırada Barbaros'un mezarı karşısına gelen gemiler gemi

düdüklerini çalarak ve bayrak sallayarak Barbaros'un manevi şahsiyetini selamladı. Deniz geçit törenine Peyk torpedo kruvazörü, Sus ve Trak vapurları, bir Akay vapuru, Şirketi Hayriye'nin 71, 75 ve 76 numaralı vapurları, Başbakan Celal Bayar'ın Umurbey kotrası başta olmak üzere Moda Deniz Kulübü'nün motor ve kotraları katıldı. Bu esnada 5 uçaktan oluşan Hava Kuvvetlerine ait filo, Barbaros'un mezarı üstünde dolaşarak büyük amirale Türk Hava Kuvvetlerinin saygı ve sevgisini gösterdi. Törenin sonunda, Hamidiye kruvazöründe bulunan Vali Üstündağ ve Donanma Komutanı Tümamiral Okan Barbaros'u selamladıktan sonra denize bir çelenk attı ve Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ü selamladı. Böylece ilk Barbaros Günü töreni saat 13:00 civarında sona ermiş oldu (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938; Aydın: 28 Eylül 1938; Kurun: 28 Eylül 1938).

Tören sona erdikten sonra ise Vali Üstündağ, Hamidiye kruvazörü telsizinden Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'e ve Başbakan Celal Bayar'a Barbaros Günü tören komitesi adına birer telgraf çekti. Bu telgrafa Atatürk'ün cevabı şu şekilde oldu: Büyük Türk amirali Barbaros için yapılan törende sayın halk tarafından hakkımda izhar edildiğini bildirdiğiniz samimi hislerden çok duygulandım. Teşekkür ederim. Başbakan Bayar ise kendisine çekilen telgrafa şu şekilde cevap verdi: *"Barbaros İhtifali münasebetiyle çektiğiniz telgrafi büyük memnuniyetle aldım. Barbaros'un bütün cihan itibarıyla en büyük amiral olduğuna şüphe yoktur. Vatanına ve milletine karşı yüksek feragatle yaptığı büyük hizmetler Türk gençliğine her zaman için örnek olacak kıymet ve mahiyettedir. Başta ekselansları olduğu halde tertip heyetine ve ihtifale iştirak edenlere değerli teşebbüs ve hizmetlerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım."* (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Haber Akşam Postası: 28 Eylül 1938, Son Telgraf: 29 Eylül 1938, Ulus: 28 Eylül 1938, Yeni Asır: 28 Eylül 1938).

Barbaros Günü ile ilgili olarak gece için de bazı etkinlikler planlanmıştı. Yapılan plan çerçevesinde Ankara ve İstanbul radyolarında Barbaros'un zaferlerini anlatan konferanslar verildi, bütün deniz müesseseleri ve denizdeki vasıtalar ile Barbaros'un türbesi renkli ampullerle aydınlatıldı. Ayrıca Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı İstanbul Halkevi'nde Preveze Deniz Savaşı konulu bir tören yapıldı (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938, Kurun: 28 Eylül 1938, Türksözü: 28 Eylül 1938).

2. Barbaros'un Heykelinin Açılışı ve 1944 Yılı Barbaros Günü Töreni

Preveze Deniz Zaferi'nin 400. yıl dönümü olan 27 Eylül 1938 tarihindeki ilk Barbaros Günü töreninden sonra, her yıl düzenli olarak Barbaros Günü törenleri yapılmaya devam etti. Bu törenler 1948 yılında törenin adı "Donanma Günü"ne çevrilene kadar 10 yıl boyunca aralıksız olarak Barbaros Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş'taki türbesi önünde icra edildi. Törenler genel olarak deniz bandosunun çaldığı İstiklâl Marşıyla başlar, günün anlam ve önemini belirten konuşma ile devam eder ve geçit töreninin ardından sona ererdi. Bu periyotta yapılan törenlerden sadece 1944 yılı Barbaros Günü töreni diğer törenlerden farklı oldu. Bu fark, 25 Mart 1944 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından açılan Barbaros heykelinden kaynaklandı.

Beşiktaş Meydanına Barbaros'un heykelinin dikilmesi gerektiği fikrini ilk ortaya atan İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Mimar Kemal Altan oldu. Mimar Altan 1938 yılında, Beşiktaş Meydanı ve Barbaros'un türbesinin imar projesi çalışmaları devam ederken bu alandaki en büyük eksikliğin büyük denizci Barbaros'un heykelinin bulunmaması olduğunu söyledi (Yeni Sabah Gazetesi: 28 Eylül 1938). Kabul gören bu fikir için İstanbul Belediyesi, Heykeltraş Zühtü Müridoğlu ve Heykeltraş Ali Hadi Bara ile anlaştı ve heykel bu ikilinin yoğun çalışmaları sonunda bitirildi. Heykelin yapımına, Ali Hadi Bara'nın hazırladığı taslak maket üzerinden başlandı. Yapım sırasında 15 etüt yapıldı ve ilk maketten farklı değişikliklere gidildi. Örneğin ilk planlamaya göre arka planda yer alan gemi burnu şeklindeki sütun çıkarıldı ve yerine 4 metre büyüklüğünde bir bayrak konuldu. Ayrıca bayrağın bronz olması düşünülmüştü. Daha sonra bayrağın bakırdan yapılmasına karar verildi. Ancak bayrağın ebadında kalın bakır plaka çektilerilemedi. Bunun üzerine Eti Bank'tan destek istendi. Yapılan mukavele gereği Eti Bank gerekli desteği sağlayamayacağını bildirence, bakır plaka heykeltraşlar Zühtü Müridoğlu ve Ali Hadi Bara tarafından çekiçle dövülerek şekillendirildi.

Heykel 33 parça halinde küçük bir atölyede imal edildikten sonra birleştirildi. Heykelde Barbaros'un bir zaferden dönüşü, yanında bulunan iki leved ile gemiye benzeyen bir kaide üzerinde tasvir edildi. Barbaros'un arkasında yer alan levend, o tarihlerde kullanımına yeni başlanmış olan bir tabanca ve sol elinde de sancak ile tasvir edildi. Sol tarafta bulunan levend de elinde kılıç ile betimlendi. Bu levendlerin ayakları çıplak bir şekilde gösterilerek, her an savaş yapmaya hazırlıklı oldukları vurgulanmaya çalışıldı. Anıtın tamamı 11.50 metre, bronz

olarak dökülen kısmı ise 6900 kiloydu. Eserin maliyeti de oldukça fazlaydı. Yalnız heykel kısmının maliyeti 30 bin Türk Lirasını buldu. İmalat sürecinde kıyafetnameler, Topkapı Müzesindeki eserler, Barbaros'un yüzü için Nigari'nin 2 minyatürü ve 17.yy gravürlerinden esinlenildi. Bu aşamada Topkapı Müzesi Müdürü Tahsin Öz'ün yardım ve katkıları oldu.

Ayrıca heykelin yapımı sırasında Barbaros'un bütün hayatı, tarihi geçmişi esaslı surette araştırıldı. Bu sırada Barbaros'un vakfiyesi de bulundu. (Yakıtıl 1945: 43-50, Akşam: 4 Mart 1944, Akşam: 19 Mart 1944, Vakıf: 19 Mart 1944, Vakıf Gazetesi Tarih Haftası Eki: 25 Mart 1944, Tanin: 26 Mart 1944).

Barbaros Hayreddin'in Beşiktaş'taki Türbesi önüne konulacak heykelin kaidesi 9 Mart 1944 tarihi itibarıyla bitirildi. Fakat heykelin yerine konulması çalışmaları tamamlanamadı. Ayrıca heykelin ön tarafında bulunan karakol ve diğer binaların yıkım işleri de bitirilemedi. Bu nedenle 11 Mart 1944 tarihinde yapılacak olan açılış töreni ertelenmek zorunda kaldı (Cumhuriyet: 9 Mart 1944). Tören tarihi olarak 25 Mart tespit edildi. Törene cumhurbaşkanı seviyesinde katılım olabileceği için kapsamlı bir program hazırlanması kararlaştırıldı. Bu sebeple İstanbul Büyükşehir Belediyesi Neşriyat Müdürlüğü görevini yürüten Abidin Daver'in başkanlığında bir komisyon kuruldu. 16 Mart günü toplanacak olan komisyona kara ve deniz komutanlıkları ile Basın Birliği Başkanı Hakkı Tarık Us, üniversite, Cumhuriyet Halk Partisi ve halkevleri temsilcileri katılım sağladı (Tanin: 15 Mart 1944, Akşam: 15 Mart 1944, Vakıf: 15 Mart 1944, Vakıf: 17 Mart 1944). Ayrıca aynı gün İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar heykel ile ilgili son hazırlıkları görmek amacıyla Beşiktaş meydanını gezdi (Ulus: 22 Mart 1944, Akşam: 17 Mart 1944, Vakıf: 17 Mart 1944, Vakıf: 22 Mart 1944, Tanin: 22 Mart 1944).

Barbaros Hayreddin'in Beşiktaş'taki heykeli, 25 Mart 1944 tarihinde saat 15:00'da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün bulunduğu bir törenle açıldı. Barbaros'un büyük bir bayrakla kaplanan heykelinin dört tarafında kara ve deniz askerleri, çeşitli okulların öğrencileri izci grupları yer almışlardı. Tınaztepe ve Kocatepe muhripleri (KMGJ, 23-24 Mart 1944) de denizden törene iştirak etmek için hazır bulundu.

Saat 15:00'da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü otomobille Dolmabahçe sarayından tören alanına geldi ve araçtan inerek heykelin bulunduğu yere yürüdü. Bu andan itibaren İstanbul Radyosu, tören alanından naklen yayına başladı. Törende Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kazım Orbay, Orgeneral Cemil Cahit Toydemir, Donanma Komutanı Koramiral Şükür Okan, Örfi İdare Komutanı Korgeneral Sabit Noyan, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar, Deniz Askeri Nakliyat Komutanı Tuğamiral Hüsnü Gökdenizer, Mıntıka ve Merkez komutanları ile amiral ve generaller, Cumhuriyet Halk Partisi İdare Heyeti Başkanı Dr. Behçet Uz, üniversite rektörü, milletvekilleri, Şehir Meclisi üyeleri, polis müdürü ve Beşiktaş Kaymakamı bulundu.

Tören, Donanma Bاندosu tarafından çalınan İstiklâl Marşı ile başladı. Ardından İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar kürsüye gelerek bir konuşma yaptı. Bu konuşmadan sonra Cumhurbaşkanı İnönü, heykeli örten bayrağın uçlarını kapayan kırmızı beyaz kurdeleyi kesti ve Barbaros'un heykeli meydana çıktı. Cumhurbaşkanı İnönü, heykel kaidesine konan tarihi kabartma tabloları inceledi ve incelemelerini tamamladıktan sonra otomobille Dolmabahçe'ye hareket etti. Sonrasında Vali Kırdar ikinci bir konuşma yaparak Barbaros'un tarihi kişiliğini ortaya koydu. Bu konuşmadan sonra Üsteğmen Yavuz bu eseri meydana getiren İstanbul Belediyesine, İstanbul halkına ve eseri yapan sanatçılara teşekkür eden bir konuşma yaptı. Son konuşmayı Şehir Meclisi üyesi ve Şişli Halkevi başkanı Meliha Avni Sözen gerçekleştirdi. Konuşmalardan sonra heykele resmi ve özel kuruluşlara ait çelenkler konuldu. Tören deniz ve kara ordularına ait tören kıtaları ile izci ve öğrenci gruplarının düzenlediği geçit töreni ile son buldu. Geçit töreninden sonra Barbaros kupası koşusu yapıldı. Barbaros kupası, bu koşuya en fazla atletle katılan Haydarpaşa Lisesine verildi (Tanin: 22 Mart 1944, Akşam: 23 Mart 1944, Cumhuriyet: 24 Mart 1944, Cumhuriyet: 25 Mart 1944, Cumhuriyet: 26 Mart 1944, Ulus: 26 Mart 1944, Akşam: 25 Mart 1944, Akşam: 26 Mart 1944, Tanin: 25 Mart 1944, Tanin: 26 Mart 1944, Vakıf: 26 Mart 1944, KMGJ: 25 Mart 1944).

Barbaros heykelinin açılışından sonraki ilk Barbaros Günü töreni 27 Eylül 1944 tarihinde Barbaros'un Türbesi ve heykeli önünde kutlandı. Törene Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar, Örfi İdare Komutanı Korgeneral Sabit Noyan, Harp Filosu Komutan Vekili Tümamiral Sait Halman, yüksek rütbeli subaylar, Beşiktaş, Beyoğlu ve Fatih kaymakamları, Şehir Meclisi üyeleri, askeri okul öğrencileri, Yüksek Deniz Ticaret Okulu öğrencileri, çeşitli okullar ve kalabalık bir izleyici kitlesi katıldı.

Tören saat 10:30'da Deniz Bandosunun çaldığı İstiklal Marşı eşliğinde başladı. Bundan sonra havaya üç el saygı atışı yapıldı. Daha sonra Beşiktaş Kaymakamı Sabri Sözer ve Üsteğmen Yavuz günün anlam ve önemini belirten konuşma yaptı. Konuşmaların ardından geçit töreni yapıldı ve tören sona erdi (Cumhuriyet: 28 Eylül 1944, Akşam: 28 Eylül 1944, Tanin: 28 Eylül 1944, Vakit: 28 Eylül 1944, Ulus: 28 Eylül 1944, Ulus: 29 Eylül 1944).

3. “Barbaros Günü” İsimli Törenin “Donanma Günü” İsmi Alması Süreci

27 Eylül 1938 tarihinden itibaren Barbaros Günü adıyla kutlanmaya başlanan tören, esasen törenin fikir babası Abidin Daver'in kafasındaki düşüncüyü tam olarak yansıtmıyordu. Daha ilk törenin kutlanmasından sonra Daver, Cumhuriyet gazetesinde “Hem Nalina Hem Mihına” isimli köşesinde kaleme aldığı 28 Eylül 1938 tarihli Dünkü Tören isimli yazısında, icra edilen töreni bir başlangıç olarak olumlu ancak verilmesi gereken mesaj olarak yetersiz bulunduğunu ifade etti. Yazısında tören ile ilgili olarak; Preveze Deniz Zaferi'nin 400. yıl dönümü olması nedeniyle 27 Eylül tarihinde yapıldığını, Eylül ayında Donanmanın eğitim ve tatbikat için açık denizde bulunduğunu ve yapılacak törenlere katılmasının zor olduğunu, Eylül ayının sonbahar yağmurlarının yoğun olarak görüldüğü bir ay olduğunu ve katılımcıların kötü hava şartlarına maruz kalabileceğini belirtti. Ayrıca yine aynı yazıda, törenin Kabotaj bayramı olan 1 Temmuz gününde yapılması gerektiğini ifade etti. Hatta tatil olması nedeniyle her yıl Temmuzun ilk Pazar gününde iki bayramın birlikte kutlanabileceğinin de altını çizdi (Cumhuriyet: 28 Eylül 1938). Yani Abidin Daver, yapılan ilk töreni yetersiz bularak kafasında oluşturduğu hedefe ulaşmaktan uzak gördü.

Daver, Türk denizciliğinin büyüklüğünün Barbaros'un hayatı ve zaferleri anlatılarak gelecek nesillere aktarılmasını hedefliyordu. Böylelikle Türklerin denizlerdeki kahramanlığının ve hükümlerliliğinin anılması, bugünkü ve yarınki Türk denizciliği için Barbaros'tan ve Barbaros'un hatıralarından ilham ve kuvvet alınarak bilinçli bir nesil yetiştirilmesini düşünüyordu. Bu hedeflere ulaşılması için ise yapılacak törenin olabilecek en görkemli şekilde kutlanmasını istiyordu. Bu nedenle Barbaros Günü adıyla kutlanmasını kabul ettirdiği törenin, ilerleyen süreçte daha kapsamlı bir törene dönüşmesi için çalışmalarını aralıksız şekilde sürdürdü. Hatta ilk Barbaros Günü töreninin icra edildiği 1938 yılının hemen sonrasında 25 Haziran 1939 günü Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazısında Abidin Daver, Barbaros Günü olarak kutlanan törenin 1939 yılı itibarıyla Donanma Haftası adı altında bir haftaya yayılacak etkinliklerle kutlanması gerektiğini ifade etti. İngilizlerin Donanma haftası adı altında benzer bir tören yaptığını, Fransızların da denizden ve donanmadan uzak olan Paris'te aynı biçimde bir tören haftası gerçekleştirdiğini söyledi. Bu hafta sırasında tüm alışveriş merkezleri ile askeri deniz birliklerinde Fransız donanmasına ait gemi ve denizcilerin fotoğraflarının asıldığını, Dovel'de bulunan yatlar, kotraların süslendiğini ve dört direkli büyük bir yelkenli geminin balıkçılık müzesine dönüştürüldüğünü, Le Havre'deki deniz üssünün ve savaş gemilerinin halkın ziyaretine açıldığını belirtti. Sadece Çin karasularında bir Fransız denizaltısının batmasının donanma haftasını gölgelediğinin altını çizdi (Cumhuriyet: 25 Haziran 1939).

İlerleyen yıllarda da Abidin Daver, hem yakın çevresinde bulunan sivil ve askeri bürokratlarla yaptığı görüşmelerde hem de gazetede yazdığı yazılarda Donanma haftası düzenlenmesi konusundaki ısrarını sürdürdü (Cumhuriyet: 15 Haziran 1942; Cumhuriyet: 18 Ağustos 1943, Cumhuriyet: 26 Mart 1944). Hatta 2 Eylül 1946 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Bir Donanma Günü veya Haftası İstiyoruz isimli köşe yazısında, Başbakan Recep Peker'e açık mektup yazarak bu temennisini ilettili. Bu yazıda; 30 Ağustos'un tüm ordunun bayramı olduğunu, Havacılık haftası adı altında Havacıların kutladıkları bir haftalarının bulunduğunu ve 15 Mayıs gününün de Hava Şehitlerini Anma Günü adı altında kutlandığını söyleyerek, Donanmanın bir günü veya haftası bulunmadığını belirtti. İlaveten aynı yazıda denizciler için 1 Temmuz tarihli Kabotaj Bayramı ile 27 Eylül günlerinde kutlanan Barbaros Günü töreninin olduğunu, ancak Kabotaj Bayramı'nın ticaret filosunun bayramı olduğunu Barbaros Günü'nün de donanmanın tatbikat dönemine denk geldiği için tüm Deniz Kuvvetlerinin iştirak edemediğini açıkladı. Ayrıca Türk deniz tarihinden örnekler verip Türk Milletinin Donanmasına verdiği önemi vurgulayarak, “Neden bir Donanma günümüz hatta haftamız yok? Neden İstanbul ve civarı halkına, neden bazı yalı şehirlerimizin ahalisine, hasretini çektikleri sevgilerini göstermiyoruz? Neden Türk Milletinin denizcilik aşkını, heyecan ve galeyana getirmiyoruz?” diye sorarak, savaş gemilerinin geçit töreni düzenlemesi gerektiğini söyledi ve bu durumun iç turizmi bile canlandıracağını ifade etti. Donanma Haftasının kutlanmaya başlamasıyla, Türk deniz ordusunun Türk karasuları ve Boğazlarını koruyabilecek güçte olduğunun tüm dünya devletlerine gösterileceğini belirtti. Yazısının son kısmında; Türkiye'nin kendi ihtiyaçlarına uygun bir deniz kuvvetine sahip olabilmesi için milletin fedakarlığına ihtiyaç duyduğunu, bu fedakarlık için de milletin ruhundaki denizcilik ve

donanma aşkını heyecan ve galeyana getirmek maksadıyla her yıl bir Donanma günü veya haftası yapılmasını Başbakan Recep Peker'den rica etti (Cumhuriyet: 2 Eylül 1946).

Yapılan bu teklifin Başbakan Recep Peker tarafından kabul edildiği, yine Abidin Daver tarafından 29 Ekim 1946 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Donanma Haftası isimli köşe yazısı ile okuyuculara duyuruldu. Ayrıca Abidin Daver bu yazısında, savaş gemilerinin katılacağı bir geçit töreninin düzenleneceği ve halkın savaş gemilerini gezebileceği bir Donanma Haftasının 1947 yılı yazından itibaren kutlanmaya başlanacağını ümit ettiğini belirtti (Cumhuriyet, 29 Ekim 1946).

Başbakan Recep Peker'in olumlu bakış açısı sonrası Abidin Daver, en kısa zamanda Donanma Günü veya haftası düzenlenmesi hakkındaki ısrarlarını 1947 yılı içinde artırarak sürdürdü. Bu ısrarlarının karşılığını, 21 Haziran 1947 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Yeni Harb Gemilerimize Dair başlıklı yazısından sonra Donanma Komutanı Koramiral Mehmet Ali Ülgen'den gelen mektupla aldı. 21 Haziran tarihli yazısında Abidin Daver, İngiltere'den satın alınan Çardak, Çeşme, Çarşamba, Çandarlı ve Ereğli, Edincik, Edremit ile Erdemli isimli gemilerin halkın ziyaretine açılmasını teklif etmişti. Bu teklif sonrasında Donanma Komutanı Koramiral Ülgen, Abidin Daver'e bir mektup yazarak hem yeni savaş gemilerinin halkın ziyaretine açılacağını hem de Donanma Haftası fikrinin kabul edildiğini bildirdi. Bu haberi bir müjde olarak değerlendiren Abidin Daver, 28 Haziran 1947 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınladığı yazısında Koramiral Ülgen'e teşekkür ederek, Donanma Haftasında yapılmasını düşündüğü faaliyetler için Başbakan Recep Peker'in direktifi çerçevesinde bir program hazırlığında olduğunu ekledi (Cumhuriyet: 21 Haziran 1947, Cumhuriyet: 28 Haziran 1947).

Abidin Daver, Başbakan Recep Peker'in direktifi doğrultusunda hazırladığı Donanma Haftasında yapılmasını düşündüğü faaliyetler programını, 2 Temmuz 1947 tarihinde Donanma Haftası için adıyla Cumhuriyet gazetesinde yayınladı. 26 maddelik programda; faaliyetlerin bir hafta olması, gemilerin geçit merasimi icra etmeleri, Dolmabahçe Sarayında balo düzenlenmesi, gemilerin halkın ziyaretine açılması, geliri Donanmaya bağışlanacak Milli Piyango çekilişi yapılması, tiyatro ve sinemaların bir haftalık gelirlerinin Donanmaya verilmesi, sinemalarda gemilerin tatbikatlarından hazırlanan filmlerin halka gösterilmesi gibi teklifler yer aldı (Cumhuriyet: 2 Temmuz 1947).

Abidin Daver'in Donanma haftasının kutlanması teklifinin genel hatlarıyla Başbakan seviyesinde kabul edildiği süreçte, Donanma Komutanlığı yapılacak etkinlikler hakkında ayrıntılı bir çalışma başlattı. İlk hazırlanan taslakların Genelkurmay Başkanlığına gönderilmesinden sonra, Genelkurmay Başkanlığında bir değerlendirme yapıldı. Yapılan değerlendirme neticesinde, 12 Ağustos 1948 tarihinde konuyla ilgili bir emir yayınlandı. Emirde etkinliklerin Donanma Günü adıyla 27 Eylül 1948 tarihinden itibaren İstanbul ve İzmit'te gerçekleştirilmesine karar verildiği ve Donanma Gününde yapılacak etkinlikler ile ilgili Donanma Komutanlığı ve Deniz Ana Üs Komutanlığı tarafından birer çalışma yapılarak gönderilmesi isteniyordu (LDGAM. 1948-84, 130/1). Bu emrin komutanlıklara ulaşmasıyla Donanma Komutanlığı tarafından hazırlanan Donanma Günü programı 2 Eylül 1948 tarihinde, Deniz Ana Üs Komutanlığı tarafından hazırlanan Donanma Günü programı 7 Eylül 1948 tarihinde Genelkurmay Başkanlığına gönderildi. Buna göre İstanbul'daki program 3 günden oluşuyordu. Birinci gün yani 26 Eylül günü Donanma Gününe iştirak edecek gemiler Beşiktaş önüne demirleyecekti. İkinci gün olan 27 Eylül günü, gemiler toka sancakla¹ birlikte alay sancakları² ile donatılacaktı. Yavuz kruvazörü ve muhriplerdeki askerlerden oluşturulacak bir bölük asker, saat 10:00'da Taksim Cumhuriyet Anıtına çelek konulmasında ve geçit töreni yapılmasında görevlendirilecekti. Saat 11:30'da Barbaros'un Türbesindeki tören başlayacak, genç bir subay günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yapacak, türbeye çelenk konulacak ve geçit töreni yapılacaktı. Akşam ise Yavuz kruvazöründe toplanılacaktı. Gece ise gemiler harici tenvirat³ yapacaktı. Programın üçüncü günü olan 28 Eylül günü ise gemiler saat 08:30'da demir alarak Büyükdere'ye kadar gidip ardından Heybeliada'ya demirleyeceklerdi. Gemiler seyir esnasında topuz sancaklarını⁴, demirler demirlemez alay sancaklarını çekeceklerdi. Öğleden sonra

1 Toka Sancak: Savaş gemilerinde, bayrağın belli bir merasimle geminin direğine çekilmesi işidir. Bu merasim silahendaz ile geminin büyüklüğüne göre düdükle (silistre) boru, ya da bando ile yapılır. Bk. Seri 2009: 432.

2 Alay Sancakları (Dressing flags): Resmi günlerde ve bayramlarda gemilerin baş ve kıç isalyalarına çekilen sancaklardır. Bu sancaklar gemilerdeki görünür muhaberede kullanılan işaret sancaklarıdır. Alay ya da muadili birliklere verilen ve üzerinde o birliğin ismi yazılı, sırma işlemeli özel milli bayraklardır. Bunlar birliklerin şeref ve onur sembolleridir. Buldukları mevkilerde özenle korunurlar. Bk. Seri 2009: 13.

3 Tenvirat: Aydınlatma. Bk. Devellioğlu 1998: 1032.

4 Topuz Sancağı (Masthead flage): Ulusal bayramlarda, gemilerin ve askeri gemilerin Alay sancakları ile birlikte ya da tek olarak, Pruva, Grandi ve Mizana direklerine çektikleri milli bayraklardır. Bk. Seri 2009: 481.

Heybeliada'da bulunan Deniz Harp Okulunda kara ve deniz gösterileri yapılacaktı. Donanma Günü töreninin ayrıntılı programını ve krokilerini Harp Filosu Komutanlığı, Deniz Kurslar ve Okullar Komutanlığı ile birlikte hazırlayacak ve bu program Donanma Komutanlığı tarafından onaylanacaktı.

Deniz Ana Üs Komutanlığı tarafından İzmit'teki Donanma Günü töreni için hazırlanan program ise 27 Eylül 1948 günü yapılacak tek günlük etkinlikten oluşuyordu. Tören 27 Eylül günü saat 09:00'da top atışıyla başlayacak ve Atatürk Anıtına çelenk konulmasıyla devam edecekti. Tersane meydanında yapılacak günün anlam ve önemini belirten konuşmanın ardından denize çelenk atılacak, temsili kalyon yapılarak Halk Evine gidilecekti (LDGAM. 1948-84, 130/2, LDGAM. 1948-67, 96/1-2).

Donanma Günü töreni için hazırlanıp Genelkurmay Başkanlığına gönderilen İstanbul ve İzmit programlarının, incelendikten sonra bazı değişiklikler yapılarak uygulanması kabul edildi. Donanma Komutanlığınca İstanbul için hazırlanan programdaki en büyük değişiklik, törenin yalnız 27 Eylül gününe sığdırılarak yapılacak olmasıydı. Ayrıca Taksim Cumhuriyet Anıtına çelenk konulması törenine Deniz Harp Okulu öğrencileriyle Deniz Gedikli Orta Okulu öğrencilerinin katılması, gemilerin ve askeri okulların halkın ziyaretine açılması ve Deniz Okullar ve Kurslar Komutanlığı tarafından Heybeliada'da yapılacak gece etkinliğinin 27 Eylül günü yapılması istendi. Deniz Ana Üs Komutanlığı tarafından hazırlanan ve İzmit'te yapılacak tören için ise saat 09:00'da yapılacak top atışının iptali, tersane meydanındaki törenden sonra Halkevi'ne gidilmemesi ve temsili kalyon yapılmaması emri verildi (LDGAM. 1948-67, 200/1).

Donanma Komutanlığı İstanbul'da yapılacak tören için Genelkurmay Başkanlığının direktifi sonrasında İstanbul Deniz Komutanlığına yapılacak işlerle ilgili son direktifleri gönderdi. Buna göre; İstanbul Valiliği ile temasa geçilerek törenin mümkün olduğunca Donanma tarafından organize edilmesi, diğer makamların misafir olarak iştirakinin sağlanması, tören alanındaki güvenliğin temin edilmesi, tribünlerin ve hoparlör sisteminin kurulması, Valilik ve I.Ordu Müfettişliği nezdinde törene iştirak edeceklerin isimlerinin tespiti, gemileri ziyaret edecek halk için yeteri kadar sivil deniz aracının Valilik nezdinde sağlanması, halkı Yavuz kruvazörüne taşımak için 1 veya 2 vapur tahsisi ve bu maksatla Yavuz kruvazörünün bordasına bir duba temini, Beşiktaş Meydanındaki törenden sonra davetlileri müzenin açılış törenine götürmek için 2 veya 3 otobüsün temini, Donanmanın 26 Eylül günü saat 14:00'da Beşiktaş'a intikali sebebiyle Fındıklı'dan Ortaköy'e kadar olan sahanın ticaret gemileri, taka, motor ve yelkenlilerden temizlenmesi, Donanma tören kirasının Taksim'e ve Taksim'deki törenden sonra Beşiktaş Meydanına gideceği yolların tespit edilmesi, 500 adet kurdeleli ve 5000 adet kurdelesiz ve üzerinde 1948 Yılı Donanma Günü Hatırası yazılı ve Yavuz kruvazörünün siluet fotoğrafı bulunan rozet hazırlanmasının temini istendi. Ayrıca tüm bu isteklerin yerine getirilmesi ve sonucun 24 Eylül 1948 günü saat 09:30'da Yavuz kruvazöründe Donanma Komutanına arz edilmesi hususu İstanbul Deniz Komutanlığına emredildi (LDGAM. 1948-47, 200/1-2).

İstanbul Deniz Komutanı Tuğamiral Münici Ülhan 24 Eylül 1948 günü Donanma Komutanı Oramiral Mehmet Ali Ülgen'e tören hazırlıkları ile ilgili son durumu Maltepe'de bulunan Yavuz kruvazörüne gelerek rapor etti. Ardından 24 Eylül tarihli ve Donanma Komutanı Oramiral Mehmet Ali Ülgen imzalı törenin ayrıntılarının yer aldığı emir yayımlandı. Emre göre Donanma Günü töreni Taksim Cumhuriyet Anıtında, Beşiktaş Barbaros Anıtında, Dolmabahçe'de yeni açılacak Deniz Müzesinde ve gemilerde olmak üzere 4 safha halinde yapılacaktı (YKJ: 24 Eylül 1948, LDGAM. 1948-67, 172/1-1,1-2, LDGAM. 1948-67, 196/1).

Son gelişmeler ışığında artık Donanma Günü'nün kutlanması aşamasına gelindi. Genelkurmay Başkanlığının direktifleri doğrultusunda; Donanma Komutanlığı, Deniz Ana Üs Komutanlığı, Deniz Okullar ve Kurslar Komutanlığı, Harp Filosu Komutanlığı ve İstanbul Deniz Komutanlığının ortak çalışması neticesinde, İstanbul Valiliğinin de katılımıyla ilk tören kutlanacaktı. Ancak henüz bu gelişmelerden başta törenin fikir babası Abidin Daver olmak üzere kamuoyunun haberi yoktu. Donanma Günü'nün kutlanması hakkında alınan kararlar Abidin Daver'e bizzat Deniz Kurmay Başkanı Tümamiral Necati Özdeniz tarafından iletildi. Gelişmeleri Abidin Daver Cumhuriyet gazetesinin 4 Eylül 1948 tarihli nüshasında Donanma Günü başlıklı yazı ile halka duyurdu. Bu yazıda Abidin Daver, Deniz Harp Okulu diploma törenine katıldığını ve burada Deniz Kurmay Başkanı Tümamiral Necati Özdeniz'in Barbaros Günü olarak kutlanan Preveze Deniz Zaferinin yıl dönümü olan 27 Eylül gününün Donanma Günü olarak kutlanmasını

karar verildiğini söylediğini bildirdi. Ayrıca Daver yazısına, Tümamiral Özdeniz'in Donanma Gününün gelecek sene Donanma Haftası şeklinde kutlanabileceğini belirttiğini de ekledi (Cumhuriyet: 4 Eylül 1948).

4. "Donanma Günü" Adı Altında İcra Edilen İlk Tören

İlk Donanma Günü töreninin 1948 yılının 27 Eylül günü yapılacağıyla ilgili resmi açıklama, Donanma Komutanı Oramiral Mehmet Ali Ülgen'den geldi. Oramiral Ülgen, 10 Eylül 1948 günü saat 10:00'da İzmir gazetecileriyle, Anadolu Ajansı temsilcisini Yavuz kruvazöründe kabul ederek Donanma Günü ile ilgili açıklamalarda bulundu. Bu sırada Donanma, tatbikat maksadıyla İzmir'de bulunuyordu. Oramiral Ülgen gazetecilere, 1948 senesinde ilk defa olarak 27 Eylül'de İstanbul'da yapılacak olan Donanma Gününden bahsederek, ileride bunun Donanma Haftasına çevrilmesi ümidinde bulunduğunu söyledi. Ayrıca o gün için hazırlanacak programın vatandaşlara donanma için yaptıkları fedakârlığın yerinde olduğunu göstereceğini, kendilerine donanma hakkında geniş bilgi vereceğini, kıymet ve kudretini tanıttacağını ve sevdireceğini, bu sayede donanmanın daha kaliteli personel temin edebileceğini bildirdi. İlaveten ilk Donanma Gününün Preveze Günü adı altında kutlanacağını söyleyerek, zaman içinde donanma günlerinin artırılacağını ve ileride haftaya çevrileceğini ifade etti (Cumhuriyet: 11 Eylül 1948, Akşam: 11 Eylül 1948, Ulus: 11 Eylül 1948).

Donanma Komutanı Oramiral Ülgen'in açıklamalarından sonra Donanma, tatbikat faaliyetlerine devam etti. Gemiler 13 Eylül günü İzmir'den hareket ederek tatbikat programı dahilinde 14 Eylül'de Kuşadası'na, 16 Eylül'de Çeşme'ye, 18 Eylül'de de Ayvalık'a uğradı. Donanma Gününe katılmakla görevlendirilen savaş gemilerinden Yavuz kruvazörü, Sultanhisar, Demirhisar, Muavenet, Gayret, Tınaz ve Zafer muhripleri, Amasra, Ayvalık, Alanya ve Antalya mayın tarama gemileri ile Muratreis ve Saldıray denizaltıları Beşiktaş'taki törene katılmak üzere 21 Eylül 1948 günü saat 06:00'dan itibaren aralıklarla Ayvalık'tan Gelibolu'ya hareket etti ve saat 14:00'dan itibaren Gelibolu'ya demirlemeye başladı. 23 Eylül gününe kadar Gelibolu'da kalan gemiler aynı gün saat 02:00 ile 05:50 arasında farklı saatlerde Gelibolu'dan hareket ederek saat 14:00'dan itibaren Maltepe'ye ulaşmaya başladı (LDGAM. 1949-142, 25/29, LDGAM. 1948-9, 85/6-7-8, LDGAM. 1948-9, 85/3-4-5, LDGAM. 1948-9, 85/1-2, LDGAM. 1949-142, 21/5). Çarşamba mayın tarama gemisi ise törene katılmak için 25 Eylül günü saat 08:00'da Derince'den hareket ederek saat 11:00'da Maltepe'ye ulaştı. Tören öncesinde Beşiktaş'ta olunması için Yavuz kruvazörü ve diğer gemiler 26 Eylül günü saat 13:00'dan itibaren aralıklarla Maltepe'den ayrılarak saat 15:30-18:00 arasında Beşiktaş önüne demir attı. Daha sonra törene katılmak için Çardak, Edremit, Edincik mayın tarama gemileri ile I. İnönü, II. İnönü, Gür ve Sakarya denizaltıları da Beşiktaş'a geldi (YKGJ, 21, 23, 26 ve 28 Eylül 1948, ZMGJ, 21, 23, 26 ve 28 Eylül 1948, DMGJ, 21, 23, 26 ve 28 Eylül 1948, ÇMTGGJ, 25, 26 Eylül 1948).

Tüm hazırlıkların tamamlanmasıyla ilk Donanma Günü, Preveze Deniz Zaferinin 410'uncu yıl dönümünde 27 Eylül 1948 tarihinde Barbaros Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş'taki türbesinin önünde kutlandı. Tören öncesinde başta Yavuz kruvazörü olmak üzere diğer su üstü ve su altı gemileri Kabataş'tan Ortaköy önlerine kadar uzanan sahil boyunca pruva hattında demirlemişti.⁵ Limandaki bütün deniz vasıtaları da bayraklarla süslenmişti. Program uyarınca sabah saat 08:00'da Deniz Harp Okulu ve Lisesi, Deniz Gedikli Orta Okulu Galata rıhtımında toplandı ve önlerinde Harp Filosu Bodosu olduğu halde Bankalar caddesi, Tepebaşı ve İstiklal Caddesi güzergahını takip ederek saat 09:30'da Taksim Cumhuriyet Abidesine geldi. Abidenin önünde amiraller ve yüksek rütbeli deniz subayları da yer almıştı. Törene İstiklâl Marşıyla başlandı ve ardından abideye çelenkler konuldu. Bundan sonra buradaki törene katılan askeri ve sivil erkanla öğrenciler saat 09:45'te Taksim Meydanından Tramvay Caddesini takiben Beşiktaş'a Barbaros Hayreddin Paşanın türbesi ve anıtının bulunduğu alana gitti. Bu alanda kalabalık bir vatandaş topluluğu ile Harp Akademisi Komutanı Korgeneral Feyzi Mengüç, Tümamiral Sadık Altıncan, Harp Filosu Komutanı Tuğamiral Rıdvan Koral, Denizaltı Filosu Komutanı Tuğamiral Rıfat Özdeş, Muhrip Filotillaları Komodoru Tuğamiral Nuri Günege, Deniz Hastanesi Baştabibi Tuğamiral Emin Kip, Tuğamiral Zeki Bayat, İstanbul Deniz Komutanı Tuğamiral Münci Ülhan, çeşitli birlik komutanları, komodorlar ve gemi komutanları, vali yardımcıları, emniyet müdürü ve siyasi parti temsilcileri bulunuyordu.

Taksim Meydanından hareket eden grup saat 11:00'da anıtın önüne gelerek Barbaros Abidesinin karşısındaki yerini aldı. Barbaros'un Preveze Deniz Savaşında kullandığı sancağının bir replikasını taşıyan ve Barbaros dönemi kıyafetleri giymiş iki levend de bandonun önünde bulunuyordu. Saat 11:15'te İstanbul Vali ve Belediye Başkanı

⁵ Pruva Hattında Demirleme: Gemilerin önünde yer alan gemilerin kış bodoslaması hizasında arka arkaya demirlemesidir. Bk. Seri 2009: 412.

Dr. Lütfi Kırdar, Orgeneral Nuri Yamut ve Oramiral Mehmet Ali Ülgen'in gelişini müteakip tören İstiklâl Marşının okunmasıyla başladı. Ardından Barbaros'un Preveze Deniz Savaşında kullandığı sancağın replikası bayrak direğine çekildi. Bu sırada Yavuz kruvazöründen 19 pare top atışı gerçekleştirildi. Anıta çelenklerin konulmasından sonra ise kürsüye gelen Deniz Kıdemli Yüzbaşı Daniş Yıldızalp günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yaptı. Sonrasında emekli deniz subaylarından Emrullah Sunay da Türk deniz tarihini ve kahraman Türk denizcilerinin başarılarını anlatan bir konuşma gerçekleştirdi. Son olarak kürsüye gelen Harp Filosu Komutanı Tuğamiral Rıdvan Koral tarafından Preveze Deniz Savaşı ve Donanma Günü hakkında kısa bir konuşma yapıldı. Barbaros'un türbesi önündeki tören Deniz Harp Okulu ve Lisesi ile Deniz Gedikli Orta Okulu öğrencilerinin icra ettiği geçit töreni ile son buldu.

Türbe önündeki törenin tamamlanmasından sonra sivil ve askeri zevat Dolmabahçe camiinde açılan Deniz Müzesini gezdi. Öğleden sonra ise töreni izleyen vatandaşlar, saat 13:30'dan itibaren saat 17:30'a kadar Donanma Günü için Beşiktaş önünde demirli bulunan su üstü ve su altı gemilerini ziyaret etti. Tören kapsamında aynı günün akşamı, gemilerde çay partisi verilmesi ile Ankara Radyosunun hazırladığı özel programın yayını gerçekleştirildi. Bu program Ankara Radyosu Baş Spikeri Hikmet Münir Ebcioğlu tarafından hazırlandı. Sabah, öğle ve akşam periyotlarında yayın yapan radyoda Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası konseri, marşlar, türküler ve radyo tiyatroları yer aldı. Günün anlam ve önemini belirten konuşmalar ise gün içinde aralıklarla yapıldı. Ancak asıl konuşmalar saat 18:00 ile 18:15 arasında Ali Rıza Seyfi ve saat 22:20 ile 22:35 arasında Abidin Daver tarafından gerçekleştirildi. Yine Donanma Günü münasebetiyle gerçekleştirilen bir diğer etkinlik Deniz Kurmay Başkanı Tümamiral Necati Özdeniz'in Süreyya Lokalinde verdiği kokteyl parti oldu. Kokteyle Genelkurmay Birinci ve İkinci Başkanları, Milli Savunma Bakanı ve müsteşarları, Dış İşleri Bakanlığı Genel Sekreteri, yüksek rütbeli deniz subayları, Amerikan Yardım Heyeti Başkanı General Mc. Bride, Amerikan Yardım Heyeti Deniz Kısmı Başkanı Amiral Seattle, Amerikan Yardım Heyeti Havacılık Kısmı Başkanı General Hoagh ve çeşitli ülkelerin askeri ataşeleri katıldı (YKGJ, 27 Eylül 1948, ZMGJ, 27 Eylül 1948, DMGJ, 27 Eylül 1948, ÇMTGGJ, 27 Eylül 1948, AMTGGJ, 27 Eylül 1948, Ulus: 14 Eylül 1948, Ulus: 23 Eylül 1948, Cumhuriyet: 24 Eylül 1948, Cumhuriyet: 26 Eylül 1948, Vakit Yeni Gazete: 26 Eylül 1948, Ulus: 27 Eylül 1948, Cumhuriyet: 27 Eylül 1948, Vakit Yeni Gazete: 27 Eylül 1948, Ulus: 28 Eylül 1948, Cumhuriyet: 28 Eylül 1948, Akşam: 28 Eylül 1948, Vakit Yeni Gazete: 28 Eylül 1948).

5. "Donanma Günü" İsimli Törenin "Deniz Kuvvetleri Günü" İsmi Alması

1948 tarihinden itibaren Amerikan askeri yardımı ile başlayan süreç, uzun senelerden beri Alman sistemine uygun olarak düzenlenmiş Türk Silahlı Kuvvetleri'nin esaslı bir şekilde yenilenmesi ve kapsamlı bir değişikliğe uğramasıyla sonuçlandı. Yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan yeni teşkilat ve kadro, 30 Mayıs 1949'da Bakanlar Kurulunca onaylandı ve 1 Temmuz 1949'da yürürlüğe giren 5398 numaralı Milli Savunma Bakanlığının Kuruluş ve Görevlerine Dair Kanun (Resmi Gazete: 3 Haziran 1949) ile kabul edildi. Bu sayede bahriyede en üst makam olarak, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı kurulmuş oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığının oluşturulmasıyla Donanma Komutanı Oramiral Mehmet Ali Ülgen ilk Deniz Kuvvetleri Komutanı olarak atandı (LDGAM. 1949-7, 106/1, LDGAM. 1949-18, 174/1). Böylece Tümamiral Tacettin Talayman'ın Deniz Müsteşarlığı ve Tümamiral Necati Özdeniz'in Deniz Kurmay Başkanlığı makamları kaldırıldı (Uyaniker 2019: 19).

Yapısal anlamda yaşanan bu değişiklik 1938 tarihinde Barbaros Günü adı ile başlayan, 1948 tarihinde Donanma Günü ismini alan törenin, isminde de değişikliğe gidilmesine neden oldu. 1948-1963 yılları arasında Donanma Günü adı altında kutlanan bu tören (Cumhuriyet: 28 Eylül 1963), 1964 tarihinden itibaren 1949 tarihinde komutanlığın isminde yapılan değişikliğe izafeten Deniz Kuvvetleri Günü ismiyle kutlanmaya başladı (Cumhuriyet: 27 Eylül 1964, Cumhuriyet: 28 Eylül 1964). Bahsi geçen tören, 1964 tarihten itibaren aynı isim altında halen tüm Deniz Kuvvetleri Komutanlığı birliklerinde Barbaros Hayreddin Paşa'nın kazanmış olduğu en büyük zaferin anısına her 27 Eylül'de kutlanmaya devam etmektedir.

Sonuç

Her devlette olduğu gibi, tarih boyunca Türk Devletlerinde de hem dini hem de milli olmak üzere çeşitli niteliklere haiz törenler kutlandı. Ulus devletlerin doğuşuna kadar öncelikle dini törenlerin olduğu Türk Devletlerinde, ulus devlet kavramının doğuşuyla birlikte milli törenler de kutlanmaya başladı. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ve Cumhuriyetin ilanı süreci sonrasında Türklük ve ulus devlet bilincinin

yerleşmesi maksadıyla formel anlamda sistematik bir törenler bütünü oluşturulmaya çalışıldı. Bu bütüne, süreç içerisinde eklenen törenler oldu. 1938 yılına gelindiğinde, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı gibi her yıl kutlanan törenler arasına eklenen törenlerden bir de Preveze Deniz Zaferinin yıl dönümlerinin kutlanması oldu.

Preveze Deniz Zaferi Osmanlı döneminin en önemli deniz zaferlerinden biri olmasına karşın, Osmanlı döneminde neredeyse hiç kutlanmadı. Sadece ihtifalci lakabıyla anılan Mehmed Ziyâ Bey'in tertiplelediği toplantılarda XX. yüzyılın sonundan itibaren birkaç kez anıldı. Bu zaferin her yıl kutlanan bir anma törenine dönüşmesi süreci, uzun yıllar gazetecilik, bürokratik, milletvekilliği yapan Abidin Daver'in girişimleri neticesinde gerçekleşti. Abidin Daver, Preveze Deniz Zaferinin 400. yıl dönümünü olan 27 Eylül 1938 tarihinin kapsamlı bir tören ile kutlanması gerektiğini söyleyerek, askeri ve sivil bürokrasinin üst seviyelerinde bulunan yakın çevresi ile kurduğu diyalog sayesinde, bu fikrini kabul ettirdi. Bu girişim neticesinde ilk tören 27 Eylül 1938 tarihinde Barbaros Günü adı altında kutlandı. Ancak Abidin Daver yapılan töreni bir başlangıç olarak yeterli bulsa da genel anlamda yetersiz buluyordu. Daver, Türklerin denizci bir millet olması ve Türkiye'nin Dünyanın önemli bir denizyolu üzerinde bulunması nedenleriyle Türkiye'nin denize büyük ehemmiyet vermeye mecbur olduğunu belirterek, halkta olan denizcilik sevgisinin canlandırılması gerektiğini ifade etti. Bu nedenle Barbaros Günü'nün bir Donanma Haftasına çevrilmesi yönünde girişimlerde bulundu. Ancak Abidin Daver bu girişimlerinde başarı elde edemedi. Fakat bu girişimler sonucunda törenin adı 1948 tarihinde Donanma Gününe dönüştü. Tören bu isim altında 1963 senesine kadar kutlandı. Törenin isminde görülen son değişiklik, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının oluşturulması sonrasında 1964 yılında oldu. Bu tarihte törenin adı Deniz Kuvvetleri Günü yapıldı.

Sonuç olarak Abidin Daver adlı deniz ve donanma sevdalısı bir kişinin başlattığı akım, halen günümüzde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde her 27 Eylül günü yaşatılmaktadır. Böylelikle Barbaros Hayreddin Paşanın ismi Donanma camiasının çeşitli birimlerinde canlı tutulmaktadır. Ayrıca O'nun "Denizlere Hakim Olan, Cihana Hakim Olur" özdeyişi, Türk Deniz Kuvvetleri'nin vizyonunu oluşturmaktadır. Keza Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Barbaros Hayreddin Paşa ve Preveze Deniz Zaferinden aldığı güçle; modern platformları, özgüveni ve tecrübesi ile kendine tevdi edilen her türlü görevi, aynı inanç ve kararlılıkla, üstün nitelikli ve disiplinli personeli ile çevre denizlerde ve dünya denizlerinde başarıyla yerine getirmeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri ve Gemi Jurnalleri

Lalahan Deniz Genel Arşiv Müdürlüğü (LDGAM.), Gemi Jurnalleri Bölümü (Gjb.), Antalya Mayın Tarama Gemisi Gemi Jurnali (AMTGGJ), Kayıt No. (Kytn.): 11935, Tarih (T.): 1948.

LDGAM., Gjb., Çarşamba Mayın Tarama Gemisi Gemi Jurnali (ÇMTGGJ), Kytn.: 11943, T.: 1948.

LDGAM., Gjb., Demirhisar Muhribi Gemi Jurnali (DMGJ), Kytn.: 16413, T.: 1948.

LDGAM., Gjb., Kocatepe Muhribi Gemi Jurnali (KMGJ), Kytn.: 20337, T.: 1944.

LDGAM., Gjb., Yavuz Kruvazörü Gemi Jurnali (YKGJ), Kytn.: 7333, T.: 1948.

LDGAM., Gjb., Zafer Muhribi Gemi Jurnali (ZMGJ), Kytn.: 25493, T.: 1948.

LDGAM., Kutu No. (Ktn.):1948-47, Gömlek No (Gmn.):200, Belge No. (Bn.):1, 2, T.:21 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-67, Gmn.:172, Bn.:1-1, 1-2, T.:24 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-67, Gmn.:196, Bn.:1, T.:25 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-67, Gmn.:200, Bn.:1, T.:16 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-67, Gmn.:96, Bn.:1, 2, T.:12 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-84, Gmn.:130, Bn.:2, T.:12 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-9, Gmn.:85, Bn.:1, 2, T.:15 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-9, Gmn.:85, Bn.:3, 4, 5, T.:14 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1948-9, Gmn.:85, Bn.:6, 7, 8, T.:6 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1949-142, Gmn.:21, Bn.:5, T.:15 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1949-142, Gmn.:25, Bn.:29, T.:1 Eylül 1948.

LDGAM., Ktn.:1949-7, Gmn.:106, Bn.:1, T.:1 Temmuz 1949.

LDGAM., Ktn.:1949-18, Gmn.:174, Bn.:1, T.:1 Temmuz 1949.

Gazeteler

Anadolu

Aydın

Cumhuriyet

En Son Dakika

En Son Havadis

Haber Akşam Postası

Hakikat

Halkın Sesi

İkdam

İkdam Sabah Postası

Kurun

Resmi Gazete, Milli Savunma Bakanlığının Kuruluş ve Görevlerine Dair Kanun, Kanun No. (KN.), 5398, Kabul Tarihi (KT.), 30 Mayıs 1949, Sayı (S.), 7223, Yayın Tarihi (YT.), 3 Haziran 1949.

Son Dakika

Son Posta

Son Telgraf

Tan

Tanin

Tasviri Efkâr

Türk Sözü

Ulus

Vakit Gazetesi Tarih Haftası Eki.

Vakit

Vakit Yeni Gazete

Vatan

Yeni Asır

Yeni Gün

Yeni Sabah

Eserler

Akbayrak, H. (1987). "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Millî Bayramlar", *Tarih ve Toplum*, Sayı 43, Temmuz 1987, 31-38.

Anderson, B. (1995). *Hayali Cemaatler, Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, (Çev: İ. Savaşır), Metis Yayınları, İstanbul.

Balçoğlu, M. (1997). "Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılâp Gençleri Derneklerine", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 13, 139-162.

Tuncer, H. C. (1999). "Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Osmanlının Kuruluş Yılı Dönümü Kutlaması", *Toplumsal Tarih*, Sayı 66, C. 11, 12-14.

Childe, G. (1974). *Tarihte Neler Oldu?*, (Çev: A. Şenel-M.Tuncay), Odak Yayınları, İstanbul.

Daver, A. (1932a). *Deniz*, Kanaat Kütüphanesi.

Daver, A. (1947). *Türk Denizciliği*, Varoğlu Yayınları, İstanbul.

- Daver, A. (1953). *Barbaros Hayrettin Paşa*, Üstünel Yayınları, İstanbul.
- Daver, A. (1932b) *Gemi*, Kanaat Kütüphanesi.
- Devellioğlu, F. (1998). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayını, Ankara.
- Ertuğrul, Ö. (1992). "Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi", *İslâm Ansiklopedisi*, C. V. TDV Yayını, Ankara, 68.
- Eyice, S. (2012). "İhtifalci Mehmed Ziyâ", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 21, TDV Yayını, Ankara, 559-560.
- Faroqhi, S. (1997). *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam: Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*, Tarih Vakfı Yurt Yayını, İstanbul.
- Hobsbawm, E. J. (1995). *1870'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik, Program, Mit ve Gerçeklik*, (Çev: O. Akınhay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Koca, S. (2012). "Toy", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 41, TDV Yayını, Ankara, 270-272.
- Malkoç, E. (2013). "Sivil Amiral Abidin Daver'in Kaleminden Türk Denizciliği", 2. *Turgut Reis ve Türk Denizcilik Tarihi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, C. 2. Bodrum Belediyesi Yayını, Bodrum, 316-355.
- Alkan, M. Ö. (2011). "Osmanlı İdman Bayramı'ndan Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramına", *Toplumsal Tarih*, Sayı 211, 30-41.
- Renda, G. (2002). Osmanlı'larda Heykel *Sanat Dünyamız*, Sayı 82, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 139-145.
- Seri, B. (2009). *Denizcilik Ansiklopedisi*, Deniz Basımevi, İstanbul.
- Şahingöz, M. (1999). "Osmanlı'dan Milli Mücadeleye İstiklal-i Osmanî Günü Kutlamaları", *Yeni Türkiye Dergisi, Osmanlı Özel Sayısı*. C. I, 194-201.
- Ertuğ, Z. T. (1999). *XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Cülus ve Cenaze Törenleri*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Taş, F. (1992). "Türk Meclislerinin Kabul Ettiği Bayramlar", *Türkler Ansiklopedisi*, C. XVI, Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul, 352-362.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük-2 (K-Z)* (1988). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uyaniker, F. (2019). *II.Dünya Savaşı Sürecinde Türk Donanmasındaki Gelişmeler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi.
- Uzun, H. (2009). "Türk Yurdu'nda 1913 Yılı İstiklal-i Osmanî Günü Kutlamaları", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi 1*, C. VI, 128-141.
- Yakıtallı, E. (1945). "Büyük Amiral Hayrettin Barbaros'un Vakfiyenamesi", *Deniz Mecmuası*, Sayı 375, 43-50.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).
4. Bu makale için etik kurul izni gerekmemektedir (Ethics committee permission is not required for this article).